

ЛИСТИ МІХАЕЛЯ ГАБЕРЛАНДТА ДО ІВАНА ФРАНКА

Роман ГОРАК

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, Львів, Україна, 79000,
e-mail: r.d.horak@gmail.com*

Микола ЗИМОМРЯ, Іван ЗИМОМРЯ

*Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка,
вул. Івана Франка, 24, Дрогобич, Львівська обл., Україна, 82100*

Уперше опубліковано 23 листи австрійського етнографа Міхаеля Габерландта до Івана Франка у справі співпраці з Австрійським народознавчим товариством, його журналом та організацією і проведення етнографічної екскурсії на Бойківщину 1904 року з метою збирання та закупівлі експонатів для етнографічного музею у Відні. Висвітлено питання подальшої долі закуплених експонатів.

Ключові слова: Іван Франко, Міхаель Габерландт, листи, етнографічна експедиція на Бойківщину 1904 року.

Ці досі неопубліковані двадцять три листи Міхаеля Габерландта до Івана Франка, які зберігаються у фонді письменника (ф. 3) відділу рукописів та текстології Інституту літератури ім. Тараса Шевченка НАН України (ІЛ), але зміст яких переповів у своїй статті Мирослав Мороз [2], стосуються здебільшого відомої експедиції на Бойківщину, яка відбулася 18 серпня – 24 вересня 1904 року, а також намірів провести аналогічну експедицію на Лемківщину у липні 1905 року, яка, на жаль, не відбулася.

Ініціатором проведення тих експедицій був Міхаель Габерландт. Він народився 29 вересня 1860 року в угорському місті Альтенбурзі в сім'ї відомого австрійського агронома Фрідріха Габерландта (1826–1878). Його старшим братом був відомий австро-німецький ботанік та фізіолог рослин Готліб Габерландт (1854–1945).

У 1882 році Міхаель Габерландт закінчив Віденський університет, де студіював індологію. Після успішного захисту докторської дисертації став працювати куратором етнографічно-антропологічного відділу Музею натуральної історії (Naturhistorischen Museum).

У 1892 році він габілітувався у Віденському університеті і став викладати новий курс

етнології, де 1910 року обійняв посаду надзвичайного професора. Роботу в університеті він на деякий час перервав задля подорожі Європою для збирання матеріалу, який ліг в основу книжки “Культура в побуті” (“Cultur im Alltag”), що вийшла 1900 року.

Міхаель Габерландт дуже швидко зрозумів, що уряд зацікавлений у розширенні етнографічних досліджень тих народів, які входять до складу Австро-Угорської імперії, а тому разом зі своїм колегою Вільгельмом Гейном створив Асоціацію австрійського фольклору. Удвох вони розробили план музею австрійського фольклору (Österreichisches Museum für Volkskunde), правда, без чіткої теоретичної основи, але з погляду багатьох мовних народів Австро-Угорської імперії. Музей був відкритий 1895 року і містився у приміщенні фондової біржі, а з 1917 року переїхав у Літній палац Шенборн. Він має дуже багату колекцію культурного народного насліддя Австрії та сусідніх країн. Основна колекція охоплює період XVII–XIX століть і висвітлює повсякденне життя, народну архітектуру та побут. Велика кількість експонатів музею присвячена народному мистецтву народів колишньої Австро-Угорської імперії, у тому числі бойків, гуцулів, лемків. У 1911–1923 роках Міхаель Габерландт працював на посаді директора цього музею.

Напередодні відкриття музею у 1894 році було створене Товариство австрійської народної творчості під патронатом Його Величності Пана ерцгерцога Людвіга Віктора (Verein für österreichische Volkskunde unter dem Protectorate Seiner k. und k. Hoheit des durchlauchtigsten Herrn Erzherzogs Ludwig Viktor). Зрештою, після Людвіка Віктора Товариство очолив ще один представник цісарської родини Франц Фердинанд, але фактичним керівником цього товариства був Міхаель Габерландт. Він же став і одним із засновників “Журналу австрійської етнології” (“Zeitschrift für österreichische Volkskunde”).

На той час Австро-Угорська імперія підкорила і ввела у свій склад усі слов’янські народи, за винятком росіян, і зрозуміла річ, відкриваючи музей, створюючи Товариство, а також організовуючи видавництво народознавчого часопису, які субсидував уряд, Міхаель Габерландт, не міг обійтися без допомоги багатьох учених-народознавців. Так склалося, що найкраще в музеї була представлена етнографія придунайських країн і зовсім мало, або майже нічого не було в ньому з тої частини імперії, яка була найбагатшим краєм імперії й іменувалася Королівством Галіції і Лодомерії та яку заселяли бойки, гуцули, лемки й подоляки. Саме література, яка до того часу вийшла про них, найбільше цікавила М. Габерландта, тому й не дивно, що на самому початку діяльності новостворених інституцій і видавництва журналу він звернувся до Івана Франка з проханням скласти список праць із русинської етнографії (Ruthenischen volkskundlichen Arbeit). Це була велика за обсягом пошукова робота, яку Іван Франко виконати у зазначені терміни фізично не міг. У 1895 році він балотувався у Віденський парламент, вів широку агітаційну роботу серед виборців, провадив організаційну роботу у радикальній партії, членом управи якої був. Того року український письменник був зайнятий проблемами своєї габілітації у Львівському університеті.

Проте Іван Франко розумів значення і користі від зв’язків із Народознавчим товариством, а тому для ознайомлення німецькомовного читача він приготував рецензію на монографію Володимира Шухевича “Гуцульщина” під назвою: “Prof. Volodymyr

Šuchevyč. Huculščyna. Materijaly do ukrainško-ruškoji etnologii, t. II, IV, V) 1899, 1901 und 1902”, яка була опублікована у № 5 “Журналу австрійської етнології” (“Zeitschrift für österreichische Volkskunde”) за 1902 рік. У цій рецензії Іван Франко також уважав за потрібне поінформувати читачів журналу про народознавчу роботу, яку веде Наукове товариство ім. Шевченка і розповів про зміст перших дванадцяти томів “Етнографічного збірника”, який видавало НТШ. Очевидно, що ця рецензія та співпраця Івана Франка стала основою для прийняття його у члени Австрійського народознавчого товариства (Verein für österreichische Volkskunde), про що було повідомлено у звіті цього товариства за 1902 рік [6, S. 77].

Зі звіту четвертого засідання Етнографічної комісії НТШ, яке відбулося 15 листопада 1903 року, відомо, що на ньому Іван Франко звітував про результати своєї поїздки у Відень, де “принагідно обговорював етнографічну екскурсію між Бойків, на що може віденське етнографічне товариство признати зі свого боку невеличку субсидію” [5, с. 16], проте як формувалася ця експедиція, хто підбирав її учасників, на жаль, невідомо через відсутність документів.

Відомо лише з листів М. Габерландта, що в червні 1904 року він звернувся до Івана Франка за допомогою зібрати для Музею експонати з Бойківщини і для цієї мети запропонував 400 корон. Очевидно, Іван Франко погодився, що цієї суми буде достатньо. Чи були виділені гроші на саму подорож учасників експедиції чи тільки на закупівлю предметів, невідомо. Наявна інформація, що тільки 30 червня 1904 року М. Габерландт вислав 400 корон Іванові Франку і просив підтвердити їх одержання.

18 серпня 1904 року запланована експедиція на Бойківщину вирушила в дорогу. До складу експедиції увійшли Іван Франко, Зенон Кузеля, Федір Вовк (відомий у Росії як Федір Волков), а 15 вересня до них приєднався емігрант зі Східної України Павло Рябков, якому було доручено фотографування об’єктів. Іван Франко був в експедиції тільки до 5 вересня і через певні обставини повернувся до Львова.

Вихідною точкою мандрівки стала невеличка залізнична станція Устрики, звідки мандрівники вирушили до села Мшанець, де священиком був шкільний товариш Івана Франка відомий етнограф Михайло Зубрицький. Робота у Мшанці тривала близько тижня: за цей час учасники експедиції, зокрема 26 серпня, відвідали ярмарок великої рогатої худоби у містечку Лютовиськах. У Мшанці був зібраний основний фонд колекції бойківських предметів, які стали власністю Музею австрійської етнографії, про що просив М. Габерландт. Відтак учасники експедиції вирушили у село Дидьова, що за 28 км від Мшанця і де парохом був також товариш Івана Франка Іван Кузів, також знаний етнограф, родинно пов’язаний із родиною Чапельських із Добрівлян коло Дрогобича, гостем яких часто був Іван Франко, коли після другого арешту вимушено перебував у Нагуєвичях “між курми та телятами”.

Через село Локоть, Тирнавку, Турочки експедиція вирушила до містечка Бориня, де зупинилася на чотири дні у місцевого пароха Григорія Мороза (1861–1929) і де було також дещо закуплено з предметів побуту, зроблено антропологічні вимірювання та фотографії.

Далі шлях експедиції проліг через Висоцько-Вишне до Смержа з відомим ярмарком великої рогатої худоби, а відтак до Лавочного. Із Лавочного як вихідного

пункту було досліджено села, що лежали в долині річки Опір: саме село Лавочне, Тухля, Славсько, Гребенів, Сколе, Синевідсько, користуючись допомогою священників із цих сіл: о. Евстахія Качмарського (1862–1932) пароха Славського Тухлянського деканату; о. Василя Давидяка (1850–1922), пароха с. Тухлі Стрийського деканату, якого москвофіла, якого студентське товариство запросило друкуватися в часопису “Друг”; який потім перебрався до Львова і був парохом церкви Успіння Богородиці; о. Петра Мінька (1870–1936), пароха Гребенова Стрийського деканату; о. Теодозія Строцького (1853–1915), пароха с. Синевідсько Вижне. Погода була поганою, було зроблено екскурсію до Крушельниці, і на цьому експедиція закінчилася. Було проведено антропологічні вимірювання 300 людей, зроблено близько 500 світлин і зібрано експонати з дерева, рогу, соломи, з різних металів, а також зібрано одяг, прикраси та придбано моделі. Загалом кажучи, із погляду народознавства було досліджено досі маловідому територію Бойківщини.

Про цю експедицію та її результати Іван Франко опублікував статтю “Eine ethnologische Expedition in das Wojkenland” (“Етнографічна експедиція на Бойківщину”) на шпальтах віденського видання “Zeitschrift für österreichische Volkskunde” (1905, Н. 1–2, S. 17–32; Н. 3–4, S. 98–115). Ця ж праця була випущена окремою відбиткою у Відні 1905 року. Українською мовою її вперше опубліковано тільки 1982 року в 36-му томі 50-томного зібрання творів Івана Франка. Крапку в написанні статті Іван Франко поставив 30 травня 1905 року і як гонорар дістав за неї 260 корон і 23 гелери, правда, не відразу.

Із закуплених на Бойківщині етнографічних предметів у Відні була організована виставка, а про її вартісність М. Габерландт писав І. Франкові в листі від 7 жовтня 1904 року ще до публікації його праці про результати експедиції: “Я переконаний, що ніхто, крім Вас, високоповажний Пане Докторе, не зміг би укласти колекцію з таким розумінням і всебічним знанням життя народу, а тому неабияк тішуся і з великим нетерпінням очікую Ваш докладний опис експедиції; звіт опублікую у ювілейному збірнику, в якому будуть розміщені статті наших найбільш видатних співробітників; він побачить світ у середині грудня з нагоди 10-річчя заснування нашого товариства”.

Предмети, які зібрав Іван Франко, стали безумовною прикрасою Музею у Відні. Але як виявилось Іван Франко вирішив їх доповнити. Зокрема, у листі від 23 січня 1905 року до Михайла Зубрицького у Мшанець: “Ваш чоловічок нехай кінчить моделі, за гроші най не турбується. Музей етнографічних речей з Мшанця зробив у Відні добре враження, і я надіюсь прибути на літо з трохи більшим фондом для його скомплектування і розширення дослідів” [4, с. 261–262]. Тим “чоловічком” був народний майстер Роман Петричкович, який виготовив для Відня десять моделей, і вже 1 березня 1905 року Іван Франко повідомляв Михайла Зубрицького: “Тепер не можу приїхати, але прошу ласкаво злагодити реєстрик речей, зроблених Вашим майстром, і прислати мені, а я порозуміюся з проф. Вовком і з віденським музеєм і постараюся о гроші” [4, с. 264–265].

Не так просто ці об’ємні предмети з Мшанця було передати до Львова, а зі Львова відправити їх у Відень, тому не дивно, що справа передачі затягнулася. 9 жовтня 1906 року М. Габерландт щодо них листовно звертався до І. Франка (в даній публікації

лист № 17). Аж 28 листопада 1906 року М. Габерландт повідомив, що моделі надійшли, тому він просить подати адресу, кому вислати за них гроші (у цій публікації лист № 19).

Також М. Габерландт почував себе до обов'язку повідомити читачів свого журналу про бойківську колекцію й у звіті про діяльність музею за 1906 рік писав: “Хочу привернути увагу на збагачення нашої збірки з Бойківщини одинадцятьма експонатами, за які вдячні Іванові Франку зі Львова, а має вона високу цінність” [7, S. 48]. Як стало відомо з цього звіту, що, крім отих одинадцяти предметів, було ще й десять предметів із Мшанця, які закупив о. М. Зубрицький.

Про придбану нову колекцію предметів М. Габерландт розповів у статті “Новий провідник по Музею австрійського народознавства” у номерах 1–2 журналу “*Zeitschrift für österreichische Volkskunde*” (с. 74–75) за 1908 рік.

Доля зібраних під час експедиції предметів на Бойківщині турбувала її учасників. А тому один із її учасників З. Кузеля у рецензії на цей путівник зазначив: “Музей для австрійської етнографії зібрав вже багату і цінну колекцію етнографічного матеріалу, але не має місця, щоб відповідно умістити усе призбиране. Через те багато річий мусить спочивати у шафах або під столами, або в найліпшій разі в гардеробі та на коритари; для заощадження місця змушена управа накопичувати річи всілякого призначення і походження і переставляти їх раз у раз на ново, щоб здобути який кутик для нових прибутків. Так прим. бойківські річи, закуплені д-ром Франком мусіли близько два роки чекати на місце, аж удалося його знайти в темнім кутику при дверех і між зразками румунської етнографії. Одиноким виходом з того прикрого положення був би окремих будинок для музею і сього управі широ бажаємо. Український відділ в австр. музею дуже багатий, особливо гуцульський (та буковинський) і бойківський. Новий катальог подає про се докладніші інформації і віддасть добру прислугу тим, що оглядатимуть розкішну збірку австрійського музею” [1, с. 61–80].

У № 1–2 журналу “*Zeitschrift für österreichische Volkskunde*” за 1907 рік (с. 27–32) Іван Франко опублікував дослідження під назвою: “*Das älteste ruthenische Volkslied*” (“Найстарша українська народна пісня”), де йдеться про пісню “Дунаю, Дунаю, чому смутен течеш?” [“O Donau, Donau, was rinnst du so trube”] та “Ой ты наш батюшка, тихий Дон” [“Ach du unser Vaterchen, stiller Don”].

Окрім того, М. Габерландт покладав велику надію на те, що Іван Франко зробить й огляд народознавчих праць українських учених за 1907 рік; він мав намір опублікувати цей огляд в останньому номері журналу і це прохання австрійський учений повторив ще раз, але на той час у І. Франка розпочалися сильні приступи хвороби рук й, очевидно, саме тому він на це прохання не відгукнувся. М. Габерландт мав також надію, що Іван Франко зробить подібну експедицію з метою зібрання етнографічного матеріалу на Лемківщину і про це нагадував йому у листах, але здійснити таку експедицію Іванові Франку через хворобу не вдалося.

У бібліотеці Івана Франка збереглися річники журналу “*Zeitschrift für österreichische Volkskunde*” за 1901–1906 роки, а також вирізки з газет окремих статей М. Габерландта з питань індології.

Книжка М. Габерландта “Österreichische Volkskunde aus den Sammlung der Museum für österreichische Volkskunde in Wien” (“Австрійське народознавство за збірками музею”) вийшла у Відні 1911 року; у ній було чимало сторінок, присвячених мистецтву гуцулів (вовняні вироби, гончарство, зокрема кафлярство Бахмінського (О. Бахматюка), вироби з пацьорків, гафти, вишивка, димкарство).

На жаль, невідома доля листів Івана Франка до М. Габерландта, хоча між обома тривало жваве листування. У серпневому випуску журналу “Україна” (№ 34) за 1986 рік у статті “Відгомін духовного життя” під № 5 був опублікований лист Івана Франка до Міхаеля Габерландта від 6 листопада 1907 року в перекладі українською мовою. Автор публікації – Рожнівський. Як виявилось згодом, це псевдонім Ф. Погребенника. Де він віднайшов цей лист і яка його подальша доля, автор публікації не вказав.

Подаємо цей лист згідно з першопублікацією.

“Високоповажний пане!

Ви очевидно забули, що мені належить невелика сума 100 корон з каси Вашого товариства. Прошу Вас уклінно надіслати якомога швидше цю суму, оскільки я виплатив проф. Вовку гроші зразу після поділу експонатів.

І ще одне маленьке прохання. Чи не будете ласкаві вислати мені попередні річніки Вашого журналу (з року 1901 у мене є лише зошити третій і четвертий).

Шлю Вам мій сердечний привіт і залишаюсь
відданий Вам др. Іван Франко.

[P.S.] Чи не були б Вам бажаними мої рецензії на найновіші українські публікації з питань етнографії і народознавства” [3].

Останній лист М. Габерландта датований 30 січнем 1912 року.

Справу Міхаеля Габерландта продовжив його син Артур, який став його наступником у Музеї. У 1928 році вони видали монографію “Die Völker Europas und ihre volkstümliche Kultur” (Strecker & Schröder, Stuttgart, 1928) (“Народи Європи і їх фольклорна культура”), яка має обсяг 748 сторінок, містить 27 таблиць, 401 ілюстрацію та три карти народів і розповсюдження мов та діалектів.

Міхаель Габерландт помер 14 червня 1940 року і був похований на центральному кладовищі Відня.

Від 23 березня до 30 серпня 2015 року у Віденському музеї (Wien, Karlplatz, 8) проходила виставка “Міф Галіції” як результат наукової співпраці між Міжнародним культурним центром у Кракові та Інститутом Дунайського регіону і Центральної Європи у Відні, на якій були представлені предмети, закуплені під час Бойківської експедиції 1904 року, список закуплених предметів та їх вартість склав Іван Франко, який (список), до речі, фігурує у листі Івана Франка до М. Габерландта від 6 листопада 1907 року. Одночасно з тим був випущений великий каталог цієї виставки на 384 сторінки.

Світлину листа Івана Франка до М. Габерландта подано на с. 339, список закуплених предметів на с. 174, світлини деяких закуплених предметів представлені на с. 177–179.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. [Кузеля З.] Neuer Führer durch das Museum für österreichische Volkskunde. Ausgearbeitet vom Direktor Dr. M. Haberlandt // Zeitschrift für österreichische Volkskunde. 1908. I–II. S. 61–80. Підписано: Z. K. (З. К.).
2. Мороз М. Зв'язки Івана Франка з Австрійським народознавчим товариством. Маловідома рецензія на працю Володимира Шухевича “Гуцульщина” // Записки НТШ. Том ССХХІІІ: Праці секції етнографії та фольклористики / ред. Р. Кирчів, О. Купчинський. Львів: НТШ, 1992. С. 271–283.
3. Рожнівський П. З духовного життя // Україна. 1986. № 34. С. 13.
4. Франко І. Зібрання творів: у 50 т. Київ, 1986. Т. 50. 703 с.
5. Хроніка українсько-руського Наукового товариства імени Шевченка у Львові. Львів, 1903. Ч. 4. № 16.
6. Zeitschrift für österreichische Volkskunde. 1903. № 1–2.
7. Zeitschrift für österreichische Volkskunde. 1907. № 1–2.

REFERENCES

1. [Kuzelia, Z.]. (1908). Neuer Führer durch das Museum für österreichische Volkskunde. Ausgearbeitet vom Direktor Dr. M. Haberlandt. In: *Zeitschrift für österreichische Volkskunde, I–II*, 61–80. Pidpysano: Z. K.
2. Moroz, M. (1992). Zv'iazky Ivana Franka z Avstriiskym narodoznavchym tovarystvom. Malovidoma retsenziya na pratsiu Volodymyra Shukhevycha “Hutsulshchyna”. In: *Zapysky NTSh, t. ССХХІІІ: Pratsi sektsii etnografii ta folklorystyky / red.: R. Kyrchiv, O. Kupchynskiy*. Lviv: NTSh, 271–283.
3. Rozhnivskiy, P. (1986). Z dukhovnoho zhyttia. *Ukraina, № 34*, 13.
4. Franko, I. (1986). Zibrannia tvoriv: u 50 t. Kyiv, t. 50.
5. *Khronika ukrainsko-ruskoho Naukovoho tovarystva imeny Shevchenka u Lvovi*. (1903). Lviv, ch. 4, № 16.
6. *Zeitschrift für österreichische Volkskunde*. (1903). № 1–2
7. *Zeitschrift für österreichische Volkskunde*. (1907). № 1–2.

Стаття надійшла до редколегії 17.04.2019

Прийнята до друку 17.05.2019

№ 1

[1895]

Dr. M. Haberlandt, Redakteur der “Zeitschrift für österreichische Volkskunde”, Wien IV, Luisengasse 9

Sehr geehrter Herr Doktor!

In der Ihnen gewiss bekannt gewordenen Zeitschrift für österreichische Volkskunde ist alljährlich eine Bibliographie der österreichischen Volkskunde zu geben beabsichtigt. Im laufenden Jahrgang soll diese Zusammenstellung für das Jahr 1894 erfolgen.

Ich wende mich nun an Sie, hochgeehrter Herr Doktor, mit der freundlichen Bitte, sich in Interesse des gewiss sehr nützlichen Unternehmens der Mühe zu Unterstützung diese Zusammenstellung für die ruthenischen volkskundlichen Arbeiten des Jahres 1894, sei es

Bücher, seien es Arbeiten in Zeitschriften und Zeitungen machen zu wollen. Es handelt sich darum die Titel der Arbeiten mit Angabe des Erscheinungsortes (nebst deutscher Übersetzung) auf einzelne Zettel zu schreiben und diese Zettel alphabetisch zu ordnen. Ich bitte daher alle Gebiete der Volkskunde, z. B. Dialekt, Hausbau, Religion, Lebensweise, Sitten und Gebräuche, Kleidung, Schmuck, Aberglaube, Volkspoesie, Volksgesang u.s.w.

Ich würde recht sehr bitten, diese Arbeit womöglich bis Ende November, längstens aber bis 15. Dezember fertig zu stellen und mir übersenden zu wollen. Das Honorar ist allerdings heuer (jetzt) noch ein geringes, 20 Florin per Druckbogen, aber es wird sich im nächsten Jahr bereits höher stellen.

Indem ich auf eine recht baldige freundliche Zusage hoffe, bin ich in vorzüglicher Hochachtung,

Ihr ergebener Dr. M. Haberlandt.

[P.S.] Ich lege ein Prospekt unseres Vereins bei, damit Sie sich über die Ziele und Aufgaben desselben orientieren können.

ЛЛ, № 1613, арк. 447–450. Рукопис. Оригінал. Лист написаний на фірмовому бланку.

[1895]¹

Д-р М. Габерландт, редактор “Часопису австрійської фольклористики”,
Відень IV, Луїзенгассе, 9

Вельмишановний Пане Докторе!

У безперечно відомому Вам “Часописі австрійської фольклористики” щорічно передбачене подання бібліографії праць, в яких досліджується австрійський фольклор. У поточному річнику також передбачається такий підбір позицій за 1894 рік.

Відтак я звертаюся до Вас, високоповажний Пане Докторе, з дружнім проханням, враховуючи безсумнівну користь цієї справи, підтримати її й докласти зусиль для укладання переліку українських (русинських) дослідницьких праць з фольклористики за 1894 рік, у тім числі книжок, розвідок у журналах і газетах. Ідеться про запис назви роботи на окремих картках із зазначенням місця публікації (разом із перекладом німецькою мовою), а також про впорядкування цих карток за абеткою. Прошу врахувати при цьому усі аспекти фольклористики, приміром, діалект, будівництво хат, релігія, спосіб життя, звичаї та традиції, одяг, прикраси, забобони, народна поезія, народні пісні і т. д.

Дуже просив би завершити цю роботу, якщо це можливо, до кінця листопада, а найпізніше до 15 грудня, і надіслати її мені². Цього року гонорар, щоправда, ще низький – 20 флоринів за друкований лист, але його розмір повинен підвищитися вже в наступному році.

Сподіваючись на Вашу швидку й прихильну згоду, висловлюю Вам свою глибоку повагу.

Відданий Вам Др. М. Габерландт.

¹ Датується на основі змісту листа.

² Така бібліографія не була опублікована. Очевидно, Іван Франко не встиг її підготувати через зайнятість іншими справами.

[P.S.] Докладаю проспект нашого товариства, щоб Ви мали змогу зорієнтуватися стосовно наших цілей і завдань¹.

№ 2

Perchtolsdorf b.[ei] Wien, 12/VII [1902]

Sehr geehrter Herr Doctor!

Verbindlichsten Dank für die freundliche Übersendung Ihrer sehr interessanten Besprechung von Czuchiewicz's Buch über die Huzulen, welche im nächsten Heft der Z.f.ö.V. (Zeitschrift für österreichische Volkskunde) erscheinen wird. Die von Ihnen erwähnte Arbeit wird mir für unser Organ sehr willkommen sein.

Hochachtungsvoll Dr. M. Haberlandt

ЛЛ, № 1629, арк. 3–4. Рукопис. Оригінал. Поштівка. На звороті поштовий штамп відправлення – 12.7.1902 та скерування: “Високодостойному Пану Д-ру Івану Франку”

Перхольсдорф побіля Відня, 12.07[1902]

Високоповажний Пане Докторе!

Прийміть найсердечніше подяку за ласкаво надіслану рецензію про книжку Шухевича, присвячену гуцулам²; вона побачить світ у наступному номері “Z.f.ö.V.” (“Zeitschrift für österreichische Volkskunde”³). А згадана Вами праця, як на мене, цілком прийнятна для нашого друкованого органу⁴.

Із висловом пошани, Д-р М. Габерландт

№ 3

24.VI.[1904] Wien I., Wipplinger Straße 34

Sehr geehrter Herr Doctor!

Ich ersuche Sie, mir gef.(älligst) bekannt zu geben, wieviel Sie etwa benötigen würden, um eine halbwegs vollständige ethnographische Sammlung der Bojken für unser Museum für österreichische Volkskunde zu erwerben. Ich wäre in der Lage, Ihnen heuer etwa 400 Kronen zu diesem Zwecke zu überweisen. Würde das ungefähr genügen?

Hochachtend Dr. M. Haberlandt.

ЛЛ, ф. 3, № 1629, арк.1–2.Рукопис. Оригінал. Поштівка. Поштовий штампель відправлення – 24.6.1904, та скерування: “Високодостойному Д-ру Франку, Львів, вулиця Чарнецького, 26”.

¹ Проспект не зберігся.

² Володимир Шухевич (1849–1915) – видатний український фольклорист, автор п'ятитомної праці “Гуцульщина”.

³ “Журнал австрійської етнології” (1895–1917) – авторитетне спеціальне видання, присвячене дослідженню етнології, у тім числі усної народнопоетичної творчості бойків, лемків, гуцулів.

⁴ Рецензія була опублікована у № 5 журналу, що вийшов наприкінці жовтня 1902 року. Українською мовою в перекладі Лариси Сабан її вперше було опубліковано у статті [2].

24.06 [1904] Відень I, Віпплінгер-Штрассе 34¹

Високоповажний Пане Докторе!

Наважуюсь ласкаво запитати Вас, чи не могли б Ви повідомити мені, скільки б Ви потребували коштів, щоб придбати, тією чи іншою мірою, повну бойківську етнографічну колекцію для нашого Музею австрійської народної творчості. Для цієї мети я б мав можливість переказати Вам тепер біля 400 крон. Чи цього було б достатньо?²

З глибокою повагою, Д-р М. Габерландт

№ 4

Verein für österr. Volkskunde unter dem Protectorate Seiner k. und k. Hoheit des durchlauchtigsten Herrn Erzherzogs Ludwig Viktor
Wien, I/4. Wipplingerstrasse Nr. 34,
Postsparkassa-Conto: 834 451
Wien, 30/VI 1904

Hochverehrter Herr Doctor!

Ich sandte soeben per Postsparkasse 400 Kronen für die Sammelreise zu den Bojken, und bitte Sie recht herzlich nach Möglichkeit für das Museum, und in zweiter Linie für die Zeitschrift durch Aufsammlung von Materialien arbeiten zu wollen. Ich bin überzeugt, Ihrem edlen Eifer wird es gelingen, schöne Resultate zu zeitigen.

Hochachtungsvoll Dr. M. Haberlandt

Correspondenz-Cardte Mödling 1.7.04 Wohlgeb. Dr. Iwan Franko in Lemberg, Ponincki-Gasse 4.

ЛЛ, ф. 3, 1629, арк. 9–10. Рукопис. Оригінал. Поштівка Товариства австрійської народної творчості під патронатом Його Величності Пана ерцгерцога Людвіга Віктора. Поштовий штемпель відправлення з Мидлінга 1.7.1904 та скерування: "Високодостойному Д-ру Франку, Львів, вулиця Понінського, 4.

Товариство австрійської народної творчості під патронатом Його Величності
Пана ерцгерцога Людвіга Віктора³
Відень I/4, Віпплінгерштрассе, 34,
номер ошадної каси поштового відділення: 834 451
Відень, 30.06.1904

Високоповажний Пане Докторе!

Щойно я надіслав Вам 400 крон з метою експедиції на Бойківщину⁴; сердечно просив би Вас за можливості потрудитися для музею, а відтак – збором матеріалів для журналу. Я переконаний: завдяки Вашій сумлінності Вам удасться отримати плідні результати.

З висловом пошани, Д-р М. Габерландт

¹ На цій вулиці у будинку № 26 мешкав Іван Франко, коли навчався у Віденському університеті у 1892–1893 роках.

² Очевидно, що Іван Франко погодився на цю суму, яка призначалася на закупівлю.

³ Віктор Людвіг (1842–1919) – ерцгерцог Австрійський.

⁴ Наукова експедиція на Бойківщину відбулася 18 серпня – 24 вересня 1904 року.

№ 5

Verein für österr. Volkskunde unter dem Protectorate Seiner k. und k. Hoheit des
durchlauchtigsten Herrn Erzherzogs Ludwig Viktor
Mödling bei Wien 25/VII 1904
Sehr geehrter Herr Doctor!

Ich übersendete Ihnen Anfangs Juli d.(dieses) J. (Jahres) 400 Kronen zu
Aufsammlungszwecken für das Museum für österr. Volkskunde. Bitte um gef. (gefällige)
Empfangsbestätigung, der guten Ordnung halber für unsere Bücher.

Besten Erfolg wünsche! Ihr hochachtungsvoll ergebener Dr. M. Haberlandt

*ЛЛ, ф. 3, № 1624, арк. 597. Рукопис. Оригінал. Поштівка Товариства австрійської
народної творчості під патронатом Його Величності Пана ерцгерцога Людвіга
Віктора.*

Мідлінг побіля Відня, 25.07.1904

Вельмишановний Пане Докторе!

На початку липня цього року я надіслав Вам 400 крон з метою зібрання колекції
для Музею австрійської народної творчості. Ласкаво прошу Вас надіслати посвідку про
отримання коштів для належного впорядкування фінансових документів.

З побажаннями успіху!

З повагою, відданий Вам Д-р М. Габерландт

№ 6

Direction des Museums für österr. Volkskunde unter dem Protectorate Seiner k. und k.
Hoheit des durchlauchtigsten Herrn Erzherzogs Ludwig Viktor
Wien, I/4. Wipplingerstrasse Nr. 34
Wien, 29/IX [1904]

Hochverehrter Herr Doctor!

Ich veranstalte in der nächsten Zeit eine Ausstellung unserer im Jahre 1904 eingegangenen
Neuerwerbungen und möchte hierbei gerne Ihre Aufsatzsammlung bei den Bojken einbeziehen.
Ist es möglich, daß Sie die Ergebnisse Ihrer Aufsatzsammlung recht bald dem Museum einsenden?

Ich wäre sehr froh, wenn es möglich wäre. Bitte um gef. (gefällige) umgehende
Rückäusserung.

Ihr verehrungsvoll und dankbar ergebener Dr. M. Haberlandt

Wien, 29.9.1904

*ЛЛ, ф. 3, № 1629, арк. 5–6. Рукопис. Оригінал. Поштівка дирекції музею австрійської
народної творчості під патронатом Його Величності Пана ерцгерцога Людвіга
Віктора та скерування: “Високодостойному Пану Доктору Івану Франку, члену
комітету товариства Шевченка у Львові”.*

Дирекція музею австрійської народної творчості під патронатом Його
Величності Пана ерцгерцога Людвіга Віктора
Відень I/4, Віпплінгерштрассе,
Відень, 29.09 [1904]

Високоповажний Пане Докторе!

Найближчим часом я організовуватиму виставку придбаних нами у 1904 році нових експонатів, тому хотів би з цієї нагоди охоче включити до неї зібрані Вами матеріали про бойків. Чи було б можливо, щоб Ви якомога швидше надіслали музею результати Ваших пошуків? Я був би дуже потішений, коли б так сталося. Ласкаво прошу відповісти.

З найглибшою повагою, щиро відданий Вам Д-р М. Габерландт
Відень, 29.9.1904

№ 7

Direction des Museums für österr. Volkskunde unter dem Protectorate Seiner k. und k.
Hoheit des durchlauchtigsten Herrn Erzherzogs Ludwig Viktor
Wien, am 6. October 1904

Hochverehrter Herr Doctor!

Ich war so frei, mit Rücksicht auf die unmittelbar bevorstehende Eröffnung der Ausstellung unserer heurigen Erwerbungen Sie, hochverehrter Herr Doctor, telegraphisch zu bitten, die von Ihnen zustande gebrachte Sammlung von den Bojken als Eilgut absenden zu wollen. Schon jetzt, nach Erhalt Ihres ersten frd. (freundlichen) Berichtes, erlaube ich mir Ihnen zu dem voraussichtlich großen Erfolg Ihrer Sammelreise auf das Wärmste Glück zu wünschen und Ihnen namens unseres Vereins und Museums auf das Verbindlichste und Wärmste für alle Ihre Bemühungen zu danken. Ich bin überzeugt, daß Niemand mit so viel Verständniß und eindringender Kenntniß des Volkslebens die Sammlung anlegen konnte, als Sie hochgeehrter Herr Dr., und deßwegen freue ich mich ungemein und sehe mit hoher Spannung Ihrem ausführlichen Reisebericht entgegen, den ich in der Festschrift abdrucken werde, welche mit Beiträgen unserer hervorragendsten Mitarbeiter ausgestattet, aus Anlaß des 10-jährigen Bestandes unseres Vereins Mitte Dezember erscheinen soll. Ich hoffe Ihren Bericht auch mit einigen guten Abbildungen nach Ihrer Sammlung schmücken zu können.

In angenehmster Erwartung Ihrer Sendung und weiteren Nachrichten bin ich Ihr hochachtungsvoll und dankbar ergebener Dr. M. Haberlandt

ЛЛ, ф. 3, № 1624, арк. 573–575. Рукопис. Оригінал. Бланк дирекції музею австрійської народної творчості під патронатом Його Величності Пана ерцгерцога Людвіга Віктора.

Дирекція Музею австрійської народної творчості під патронатом
Його Величності Пана ерцгерцога Людвіга Віктора
Відень, 6 жовтня 1904

Високоповажний Пане Докторе!

Безпосередньо напередодні виставки наших найновіших надбань я дозволив собі телеграфом звернутися до Вас, вельмишановний Пане Докторе, з проханням надіслати зібрану Вами колекцію про бойків терміновим вантажем. Уже тепер, по отриманню Вашого першого дружнього звіту, дозволю собі якнайпалкіше побажати Вам щастя з огляду на передбачуваний великий успіх Вашої експедиції, а також щиросердно подякувати Вам від імені нашого товариства та музею за Ваші старання. Я переконаний,

що ніхто, крім Вас, високоповажний Пане Докторе, не зміг би укласти колекцію з таким розумінням і всебічним знанням життя народу, а тому неабияк тішуся і з великим нетерпінням очікую Ваш докладний опис експедиції; звіт опублікую у ювілейному збірнику, в якому будуть розміщені статті наших найбільш видатних співробітників; він побачить світ у середині грудня з нагоди 10-річчя заснування нашого товариства.

Я сподіваюся також, що мені вдасться прикрасити Вашу доповідь низкою добрих репродукцій із Вашої колекції.

У приємному очікуванні Вашого матеріалу та подальших вісток –
з повагою, відданий Вам Д-р М. Габерландт

№ 8

Direction des Museums für österr. Volkskunde unter dem Protectorate Seiner k. und k.
Hoheit des durchlauchtigsten Herrn Erzherzogs Ludwig Viktor
Wien, am 12. Octob. 1904

Hochverehrter Herr Doctor!

Vor allem den besten, wärmsten Dank für Ihre von so großem Erfolg gekrönten Bemühungen mit dem Zustandebringen der reichen, das Leben der Bojken in allen Details widerspiegelnden, von wissenschaftl. Geiste geleiteten Sammlung! Ich bin hoch befriedigt, in Ihnen einen so ausgezeichneten Mitarbeiter gewonnen zu haben und werde gebührend Ihr Verdienst allüberall ins rechte Licht stellen. Die Auslagen sind sehr mäßige! Sehr freue ich mich auf die verschiedenen Nachtragsendungen, die ich nur recht bald angelangt sehen möchte, damit ich sie unserer am 8. eröffneten Ausstellung noch nachträglich einverleiben könne. Ebenso bitte ich die bestellten Modelle ausarbeiten zu lassen und seinerzeit an Ort und Stelle zu fahren, um ihre Ausführung zu kontrollieren und ihre Verpackung zu leiten. Die Mittel, bis zu 150 – 160 Kronen werde ich schon aufzutreiben wissen. Herrn Prof. Volkov bitte ich inzwischen in meinem Namen wärmstens für alle seine Bemühungen zu danken und ihm zu sagen, wie froh ich bin, daß er sich für unser Museum so sehr bemüht. Wir werden jetzt dank Ihrer Thätigkeit ein sehr gutes Gemälde der ruthenischen Bevölkerung Ostgaliziens und der Bukovina in unserem Museum erhalten.

Ihren Bericht über die Aufsammlung und die Bedeutung der Gegenstände bitt ich bis 15. Nov. fertigstellen und einsenden zu wollen. Ich hoffe, ihn reich mit Abbildungen ausstatten zu können. Bekommen wir auch Photographien? Ferner habe ich Keramiken vermisst? Ofen-Kacheln decoriert, Herdgeräthe, Beleuchtungswesen wäre mir sehr erwünscht vertreten zu haben. Modelle von Backöfen, Herdanlagen etc. desgleichen.

Mit nochmaligem besten Danke bin ich Ihr hochachtungsvollst ergebener Dr.
M. Haberlandt

ЛЛ, ф. 3, № 1624, арк. 603–608. Рукопис. Оригінал. Бланк дирекції музею австрійської народної творчості під патронатом Його Величності, Пана ерцгерцога Людвіта Віктора.

Дирекція Музею австрійської народної творчості під патронатом
Його Величності, Пана ерцгерцога Людвіга Віктора
Відень, 12 жовтня 1904

Високоповажний Пане Докторе!

Насамперед прийміть найсердечнішу подяку за – з таким виразним успіхом – завінчані потуги щодо зібраної колекції, яка позначена винятково науковим характером і в усіх деталях віддзеркалює життя бойків! Я напрочуд вдоволений, що мені вдалося віднайти у Вашій особі такого відмінного співробітника й зроблю все, щоб виокремити Ваші заслуги повсюди і завжди у належному світлі. Витрати вельми помірні! Із радістю сподіватимуся на отримання різних додаткових матеріалів, які я невдовзі хотів би бачити з тим, щоб я міг включити ще їх заднім числом у виставку, що відкрилася 8-го [жовтня]. Я просив би Вас також підготувати замовлені моделі та у відповідний час вирушити у дорогу, щоб на місці проконтролювати виконання замовлення і покерувати пакуванням експонатів. Кошти, близько 150–160 крон, я знайду можливість роздобути. Наразі прошу передати проф. пану Волкову¹ найпалкішу подяку від мого імені і наголосити йому, наскільки я потішений, що він докладає таких зусиль у справі співпраці з нашим музеєм. Тепер завдяки Вашій діяльності наш музей матиме зримий образ русинського населення Східної Галичини та Буковини. Прошу закінчити та надіслати Вашу доповідь про стан колекції та значення окремих предметів до 15 листопада. Плекаю надію, що мені вдасться оформити їх численними репродукціями. Чи отримаємо ми й світлини? Крім цього, чи не забув я про керамічні вироби? Я б дуже бажав, аби були представлені також декоровані пічні кахлі, кухонне начиння, освітлювальні прилади, моделі хлібопекарських печей, устаткування для печей тощо.

Ще раз сердечно дякую, Ваш щиро відданий Д-р М. Габерландт

№ 9

Verein für österr. Volkskunde unter dem Protectorate Seiner k. und k. Hoheit des
durchlauchtigsten Herrn Erzherzogs Ludwig Viktor
Wien, 25/XI [1904]

Hochverehrter Herr Doctor!

Die Zeit naht heran, wo ich Sie um gef. Übersendung Ihres Reiseberichtes für die Zeitschrift bitten muß; der letzte Einsendungstermin ist der 1. Dez. d. (dieses) J. (Jahres) – Ferner bitte ich um gef. (gefällige) Nachricht, wann die von Herrn Prof. Volkov gesammelten Gegenstände an das Museum abgesendet werden dürften, und ich lege großen Werth darauf, dieselben zu erhalten. Bitte um gef. baldigen Bescheid!

Mit vorzüglicher Hochachtung, Dr. M. Haberlandt

Лл. ф. 3, № 1629, арк. 7–8. Рукопис. Оригінал. Поштівка Товариства австрійської народної творчості під патронатом Його Величності Пана ерцгерцога Людвіга Віктора”.

¹ Волков (Вовк) Федір (1847–1918) – відомий український етнограф і фольклорист. Брав участь у Бойківській експедиції.

Товариство австрійської народної творчості під патронатом Його Величності,
Пана ерцгерцога Людвіга Віктора
Відень, 25.11[1904]

Вельмишановний Пане Докторе!

Наближається час, коли я змушений ласкаво просити Вас надіслати звіт про Вашу експедицію для нашого журналу; остаточний термін надіслання – 1 грудня цього року. Крім цього, люб'язно просив би Вас повідомити, коли буде змога, відправити Музею експонати, які зібрав пан проф. Волков, і я надаю велике значення стосовно отримання цих речей.

Дружньо просив би про невідкладну відповідь!
З почуттями глибокої поваги, Д-р М. Габерландт

№ 10

Wien, 9/I [1905]

Hochverehrter Herr Doctor!

Ich bitte Sie dringendst um gef. Entsendung des versprochenen Reiseberichtes über Ihre Expedition zu den den Bojken, da ich denselben noch im Schlußheft 1904, das im Laufe des Januar erscheinen soll, bringen will und muß. Wie steht es mit der Ergänzungssammlung und mit den Photographien Prof. Volkovs?

Mit verehrungsvollen Grüßen ergebenst Dr. M. Haberlandt

ЛЛ, ф. 3, № 1629, арк. 11–12. Рукопис. Оригінал. Поштівка зі скеруванням: "Високодостойному Пану Доктору Івану Франку, члену правління Наукового товариства Шевченка у Львові, Понінська, 4".

Відень, 9/I [1905]

Високоповажний Пане Докторе!

Терміново прошу Вас надіслати обіцяну доповідь про Вашу експедицію на Бойківщину, оскільки я хочу й мушу подати його у завершальний номер журналу за 1904 рік, що має з'явитися упродовж січня (1905)¹. Як виглядає справа з доповненням до колекції, у тім числі зі світлинами проф. Волкова?

З особливо прихильними вітаннями, щиро відданий Д-р М. Габерландт

№ 11

Wien, 16/I 1905

Sehr verehrter Herr Doctor!

Herzlichen Dank für Ihr frdl. Schreiben. Ich bedaure sehr, daß Sie so überarbeitet sind; ich bin es leider selbst in hohem Grade und weiß Ihnen die Pein nachzufühlen. Den Anfang des Manuscriptes habe ich mit bestem Dank erhalten, hoffentlich bis Ende des Monats den Schluß? – Werde ich die Abzüge der photographischen Aufnahmen erhalten? Ich bin natürlich sehr gerne bereit, die Kosten der Positive zu tragen. Auf die Sammlung freue ich mich sehr.

¹ Праця Івана Франка "Етнографічна експедиція на Бойківщину" на шпальтах віденського видання "Zeitschrift für österreichische Volkskunde" (1905, Heft 1–2, S. 17–32; H. 3–4, S. 98–115). Українською мовою вперше опубліковано в [4, т. 36, с. 68–99].

In aufrichtiger Dankbarkeit und Verehrung, Ihr ergeb. Dr. M. Haberlandt

ІЛ, ф. 3, №1629, арк. 13–14. Рукопис. Оригінал. Проштівка з поштовим штемпелем відправки з Відня 17.01.1905 року та скеруванням “Високодостойному Пану Доктору Івану Франку, заступнику голови правління Наукового товариства Шевченка у Львові, Галичина, Понінська, 4”.

Відень, 16/І 1905

Високоповажний Пане Докторе!

Сердечно дякую за Ваш дружній лист. Вельми шкодую, що Ви настільки завантажені роботою; на жаль, я й сам відчуваю це такою ж мірою, а тому можу Вам тільки поспівчувати. Із вдячністю я отримав початок рукопису, сподіваюся, до кінця місяця буде й його завершення? Чи я отримаю й відбитки фотографій? Звісно, я охоче візьму на себе кошти за виготовлення позитивів світлин. Колекція принесе мені радість.

З правдивою вдячністю та повагою,
відданий вам Д-р М. Габерландт

№ 12

Direction des Museums für österr. Volkskunde unter dem Protectorate Seiner k. und k.
Hoheit des durchlauchtigsten Herrn Erzherzogs Ludwig Viktor
Wien, 5.5.1905

Sehr geehrter Herr Doctor!

Wäre es Ihnen möglich, den Schluß Ihrer Abhandlung “Eine ethnologische Expedition ins Bojkenland” im Laufe des Mai einzusenden; ich möchte denselben im III. Heft unserer Zeitschrift publicieren, das Mitte Juni erscheinen soll. Ich werde einige Tafeln mit Zeichnungen von Gegenständen aus Ihrer Bojkensammlung hergeben.

Hochachtend Dr. M.Haberlandt

[P.S.]Hätten Sie eventuell Zeit und Lust, mit mir im Juli zu den Lemken zu gehen und dort zu sammeln? Beste Empfehlung D. (der) O. (obengenannte)

ІЛ, ф. 3, № 1629, арк. 15–16. Рукопис. Оригінал. Поштівка дирекції музею австрійської народної творчості під патронатом Його Величності Пана ерцгерцога Людвіга Віктора з поштовим штемпелем відправлення з Відня 5.5.1905 року та скеруванням: “Високодостойному Пану Доктору Івану Франку, заступнику голови правління Наукового товариства Шевченка у Львові, Галичина, Понінська, 42.

Дирекції Музею австрійської народної творчості під патронатом
Його Величності, Пана ерцгерцога Людвіга Віктора
Відень, 5.5.1905

Вельмишановний Пане Докторе!

Чи було б ще можливо надіслати завершення Вашої студії “Етнографічна експедиція на Бойківщину” упродовж травня; її хотів би опублікувати у III зошиті нашого журналу, що повинен з’явитися у середині червня. Я прагну подати тут декілька таблиць із рисунками предметів з Вашої бойківської колекції.

Шанобливо, Д-р М. Габерландт

[P.S.] Чи мали б Ви, можливо, час і бажання податися зі мною у липні на Лемківщину, щоб там зібрати колекцію про лемків?

З поклонами – підписаний вище

№ 13

Verein für österr. Volkskunde unter dem Protectorate Seiner k. und k. Hoheit des durchlauchtigsten Herrn Erzherzogs Ludwig Viktor
Wien, 26/V 1905

Hochverehrter Herr Doctor!

Ich bitte Sie sehr um gef. (gefällige) umgehende Mitteilung, ob ich auf die Fortsetzung Ihrer Abhandlung über die ethnolog. Expedition zu den Bojken bis Ende Mai rechnen kann, da ich nur dann dieselbe noch ins nächste Heft der Z.f.ö.V. aufnehmen könnte. Wie denken Sie über meinen Vorschlag, im Juli mit mir zu den Lemken zu gehen? und dort zu sammeln.

Hochachtungsvollst Dr. M. Haberlandt

ЛЛ, ф. 3, № 1629, арк. 17–18. Рукопис. Оригінал. Поштівка Товариства австрійської народної творчості під патронатом Його Величності Пана ерцгерцога Людвіга Віктора з поштовим штемпелем відправлення з Мидлінга 26.5.1905 року.

Товариство австрійської народної творчості під патронатом Його Величності,
Пана ерцгерцога Людвіга Віктора
Відень, 26.05.1905

Вельмишановний Пане Докторе!

Я люб'язно просив би Вас невідкладно повідомити, чи я можу розраховувати на продовження Вашої студії про етнологічну експедицію на Бойківщину до кінця травня, позаяк тільки у такому випадку я міг би подати її у наступному зошиті "Z.f.ö.V." ("Zeitschrift für österreichische Volkskunde" / "Журнал австрійської етнології"). Що Ви думаєте про мою пропозицію у липні податися на Лемківщину? З метою зібрання колекції про лемків?

З висловом найбільшої поваги, Д-р М. Габерландт

№ 14

Verein für österr. Volkskunde unter dem Protectorate Seiner k. und k. Hoheit des durchlauchtigsten Herrn Erzherzogs Ludwig Viktor
Wien, 30. Mai 1905

Hochverehrter Herr Dr.!

Besten Dank für die frdl. (freundliche) Übersendung Ihres Manuscriptes. Ich werde dasselbe nach Möglichkeit reich illustrieren. Bitte um baldigste Einsendung des Schlusses. Wie denken Sie über meinen Vorschlag, im Juli zu den Lemken zu gehen und dort zu sammeln?

Hochachtungsvollst ergeb. Dr. M. Haberlandt

Лл, ф. 3, № 1629, арк. 19–20. Рукопис. Оригінал. Поштівка Товариства австрійської народної творчості під патронатом Його Величності Пана ерцгерцога Людвіга Віктора.

Товариство австрійської народної творчості під патронатом
Його Величності, Пана ерцгерцога Людвіга Віктора
Відень, 30.05.1905

Високоповажний Пане Докторе!

Велике спасибі за дружнє надіслання Вашого рукопису. Я намагатимусь і його, за можливості, широко проілюструвати. Прошу якнайшвидше надіслати завершення. Що Ви думаєте про мою пропозицію у липні податися на Лемківщину з метою зібрання колекції про лемків?

З висловом найбільшої поваги, Д-р М. Габерландт

№ 15

Direction des Museums für österr. Volkskunde unter dem Protectorate Seiner k. und k.
Hoheit des durchlauchtigsten Herrn Erzherzogs Ludwig Viktor
Wien, am 24.VI.1905

Hochverehrter Herr Doctor!

Besten Dank für die Correctur und Bilderlegenden. Selbstredend kommen mehr Abbildungen zu ihrem Aufsatz, nur waren sie bei Absendung der Correctur nicht fertig gestellt und sind theilweise noch in Arbeit. Ich lege zwei Tafeldrucke bei. – Separata werden hergestellt werden. Ich lasse 100 anfertigen.

Was meine Reise zu den Lemken in Ihrer liebenswürdigen Begleitung betrifft, so kann ich noch immer nichts Definitives sagen; doch steht mir auf alle Fälle nur die Zeit vom 10. - 24. Juli zu Gebote. Ich werde Ihnen bestimmt im Laufe der nächsten Woche definitiven Bescheid sagen können. Ev. (eventuell) müssten wir die Expedition auf das nächste Jahr verschieben, was ich aber nur ungern tun würde. Die bei Ihnen erliegenden Sachen für das Museum würde ich recht sehr bitten, doch umgehend an das Museum senden zu wollen, samt Kostenangabe.

In großer Eile mit den verehrungsvollsten Grüßen und Empfehlungen,
Ihr sehr erg. Dr. M. Haberlandt.

Лл, ф. 3, № 1629, арк. 21–24. Рукопис. Оригінал. Бланк Дирекції музею австрійської народної творчості під патронатом Його Величності Пана ерцгерцога Людвіга Віктора.

Дирекція Музею австрійської народної творчості під патронатом
Його Величності, Пана ерцгерцога Людвіга Віктора
Відень, 24.6.1905

Вельмишановний Пане Докторе!

Велике спасибі за коректу та опис світлин. Зрозуміло, що до Вашої студії додасться більше відбитків, однак при відправленні коректи вони ще не були готові і частково ще й досі в роботі. Додаю дві ручні набивки. Відбитки будуть виготовлені. Я замовлю

100 штук. Що стосується моєї подорожі на Лемківщину у Вашому прихильному супроводі, то я ще й досі не можу нічого сказати напевно; проте мені б пасував у будь-якому разі тільки період від 10 до 24 липня. Із точністю я зможу Вам сказати упродовж наступного тижня¹. Ймовірно, будемо змушені відкласти експедицію на наступний рік, що я, утім, зробив би неохоче. Речі для музею, що все ще перебувають у Вас, гречно просив би терміново надіслати музею разом із кошторисом.

Із великим очікуванням –

найщиріші вітання та поклони, відданий Вам Д-р М. Габерландт

№ 16

Verein für österr. Volkskunde unter dem Protectorate Seiner k. und k. Hoheit
des durchlauchtigsten Herrn Erzherzogs Ludwig Viktor
Wien, 28/XII 1905

Hochverehrter Herr Doctor!

Ihr Vorschlag, in unserem Verein einen Vortrag zu halten, kommt uns äusserst erwünscht. Im Febr. 1905 haben wir unsere Jahresversammlung; das wäre die schönste Gelegenheit, ev. (eventuell) aber auch im Januar in unserer Monatsversammlung. “Übersicht über die kleinrussische Ethnographie“ als Thema sehr willkommen. Dauer – 1–1/2 Stunden. Die Gegenstände für das Museum gütigst mitzubringen. Wir wollen dann gleich die Lemken-Expedition für Juli besprechen. Glückliches Neujahr!

Ihr verehrend ergebener Dr. M. Haberlandt

ЛЛ, ф. 3, № 1629, арк. 25–26. рукопис. Оригінал. Поштівка Товариства австрійської народної творчості під патронатом Його Величності, Пана ерцгерцога Людвіга Віктора та скеруванням: “Високодостойному Пану Доктору Івану Франку”.

Товариство австрійської народної творчості під патронатом Його Величності,
Пана ерцгерцога Людвіга Віктора
Відень, 28.12.1905

Високоповажний Пане Докторе!

Ваша пропозиція виголосити у нашому Товаристві доповідь – винятково бажана для нас. У лютому 1905 року відбудуться наші щорічні збори; це була б найкраща нагода, або ж можливим є ще Ваш виступ на тему “Огляд української етнографії” у січні на місячних зборах. Тривалість виступу – 1–1/2 год. Експонати для музею просив би привезти з собою. Відразу обговоримо при нагоді й експедицію на Лемківщину, що запланована на липень.

Щасливого Нового Року!

З пошаною, відданий Вам Д-р М. Габерландт

¹ У листі до В. Гнатюка від 29 липня 1905 року Іван Франко писав: “Що буде з прогулькою, ще не знаю. Вовк виїхав до Будапешта, мабуть, разом з Кузелею, та я відпросився від угорської мандрівки. Габерландт не пише досі нічого, та я й рад, бо сиджу собі спокійно, тай довабаю “своє” [4, т. 50, с. 270]. Експедицію було перенесено на липень наступного року.

№ 17

Direction des Museums für österr. Volkskunde unter dem Protectorate Seiner k. und k.
Hoheit des durchlauchtigsten Herrn Erzherzogs Ludwig Viktor
Wien, 9.X.1906

Sehr geehrter Herr Dr.!

Sie schreiben mir vor einiger Zeit, Sie wollten die Güte haben, einige Modelle, Photos und sonst einige Nachträge zu Ihrer Bojkensammlung zu bringen oder zu senden. Darf ich wohl in Bälde auf gütige Übersendung zählen mit Kostenangabe?

In vorzüglicher Hochachtung. Dr. M. Haberlandt

Лл, ф. 3, № 1629, арк. 27–28. Рукопис. Оригінал. Поштівка дирекції музею австрійської народної творчості під патронатом Його Величності, Пана ерцгерцога Людвіга Віктора, Поштовий штампель надходження листівки у Львові – 11.10.1906 року.

Дирекції Музею австрійської народної творчості під патронатом
Його Величності, Пана ерцгерцога Людвіга Віктора
Відень, 9.10.1906

Вельмишановний Пане Докторе!

Напередодні Ви писали мені, що мали б бажання привезти або ж надіслати деякі моделі, фотографії та окремі інші прилоги до Вашої бойківської колекції. Чи міг би я невдовзі розраховувати на найшвидше надсилання з кошторисом?

З почуттями глибокої поваги, Д-р М. Габерландт

№ 18

Verein für österr. Volkskunde unter dem Protectorate Seiner k. und k. Hoheit des
durchlauchtigsten Herrn Erzherzogs Ludwig Viktor
Wien, am 7. Nov. 1906

Hochverehrter Herr Prof.!

Besten Dank für Ihre gütigen Bemühungen und den Beitrag für die Zeitschrift. In unserer Kasse herrscht jetzt am Jahresende schon solche Ebbe, dass ich vielmals bitten möchte, wenn ziemlich, mit der Begleichung der Post von 260 kr. (Kronen) 23 h. (Heller) sich gütigst bis Anfang Januar, wenn wir unsere Staatssubvention erhalten haben, gedulden zu wollen. Die freundlich übersendeten Kostümstücke sind interessant, aber etwas teuer, immerhin bin ich froh, sie für unser Museum durch Ihre gütige Vermittlung erhalten zu haben.

Wünsche Ihnen baldige Erholung und Entlastung; mir geht es nicht besser, ich erliege fast unter der Last meiner Arbeiten.

In ausgezeichnete Verehrung, Ihr ergebenster Dr. M. Haberlandt

Лл, ф. 3, № 1629, арк. 29–30. Рукопис. Оригінал. Бланк Товариства австрійської народної творчості під патронатом Його Величності Пана ерцгерцога Людвіга Віктора.

Товариство австрійської народної творчості під патронатом Його Величності,
Пана ерцгерцога Людвіга Віктора
Відень, 7.11.1906

Високоповажний Пане Професоре!

Велике спасибі за Ваші люб'язні зусилля, а також за статтю для журналу. Втім, у нашій касі тепер, наприкінці року, вже панує така пустка, що я дуже просив би Вас терпеливо зачекати у справі погашення поштової вартості в розмірі 260 крон та 23 геллери до початку січня, коли ми отримаємо наші державні дотації. Екземпляри, які люб'язно надіслали Ви, дуже цікаві, хоча й дещо дорогі; все ж, я тішуся, що завдяки Вашому посередництву наш музей їх отримав.

Бажаю Вам швидкого відпочинку та розвантаження від обов'язків; мені йдеться не краще, бо я майже знемагаю під тягарем моїх робіт.
З відмінною пошаною, відданий Вам Д-р М. Габерландт

№ 19

Wien, 28/XI 1906

Hochverehrter Herr Dr.!

Heute sind aus Mszaniec wohlbehalten 10 interessante Modelle, angefertigt vom Landmann Roman Petryczkowitz angelangt. Ich danke Ihnen, hochgeehrter Herr Dr. wärmstens und verbindlichste für Ihre so gütige und erfolgreiche Vermittlung und Bemühung, und bitte mir gefälligst mitzuteilen, wieviel die Anfertigungskosten betragen und an wen ich dieselben zu schicken habe. – Für einen Beitrag irgendwelcher Art für unsere Zeitschrift wäre ich sehr dankbar.

Hochachtend Dr. M. Haberlandt

ЛЛ, ф. 3, № 1629, арк. 31–32. Рукопис. Оригінал. Поштівка. Дата надходження листівки у Львів – 29.11.1905 року.

Відень, 28.11.1906

Високоповажний Пане Докторе!

Сьогодні з Мшанця¹ надійшли 10 цікавих моделей, що виготовив селянин Роман Петричкович. Я палко й ласкаво дякую Вам, високоповажний Пане Докторе, за Ваше люб'язне й успішне посередництво, а також за Ваші зусилля; сердечно прошу Вас повідомити, яку вартість складають кошти виготовлення і кому мені їх слід надіслати. Був би вдячний за статтю будь-якого характеру для нашого журналу.

З глибокою повагою, Д-р М. Габерландт

¹ Село теперішнього Старосамбірського району Львівської області, звідки починалася Бойківська експедиція. У селі був священиком український етнограф і фольклорист, шкільний товариш Івана Франка Михайло Зубрицький (1856–1919).

№ 20

Verein für österr. Volkskunde unter dem Protectorate Seiner k. und k. Hoheit des
durchlauchtigsten Herrn Erzherzogs Ludwig Viktor
Wien, am 11. Nov. 1907

Hochverehrter Herr Dr.!

Mit gleicher Post übersende ich Ihnen als erste Rate der Ihnen noch gebührenden 102 Kronen den Betrag von 50 Kronen und bitte Sie, wenn möglich, mit der Zahlung des Restbetrages noch bis 2. Januar d. J. Geduld haben zu wollen, da unsere disponiblen Mittel heute schon gänzlich erschöpft sind. Bei dieser Gelegenheit bitte ich um gütige Entschuldigung, daß es so lange gedauert hat. – Die von Ihnen gewünschten Ergänzungen unserer Zeitschrift seit 1901 werden Ihnen pünktlich zukommen. Ich habe unsere Expedition schon diesbezüglich beauftragt.

Höchst willkommen werden mir alle Recensionen über die neuesten ruthenischen Erscheinungen zur Ethnographie und Volkskunde sein. Auch eine ausführliche Inhaltsangabe Ihrer eigenen Publikationen zur ruthenischen Volkskunde (so über das Weihnachtsspiel in der Ukraine, usw.) wären mir höchst erwünscht. Ich habe ohnedies vor, in einem Aufsatz in der Zeitschrift und in der "Österr. Rundschau" die ausserordentlich rührige Tätigkeit der Shevchenko Gesellschaft auf ethnographisch volkskundlichem Gebiet ins Licht zu setzen. Bitte auch über die Lemken-Expedition von Prof. Volkov und Z. Kuzela um ausführliche Nachrichten für unsere Zeitschrift. – Im nächsten Sommer möchte ich bestimmt mit Ihnen, hochverehrter Herr Dr. Franko, in das Lemkengebiet reisen und dort sammeln und forschen. Bitte machen Sie es möglich. Die Kosten dieser Expedition würde natürlich unser Museum tragen.

In ausgezeichnete Verehrung, hochgeehrter Herr Dr.,
stets Ihr ergebener Dr. M. Haberlandt

Лл, ф. 3, № 1629, арк. 33–36. Рукопис. Оригінал. Бланк Товариства австрійської народної творчості під патронатом Його Величності Пана ерцгерцога Людвіга Віктора.

Товариство австрійської народної творчості під патронатом Його Величності,
Пана ерцгерцога Людвіга Віктора
Відень, 7.11.1906

Високоповажний Пане Докторе!

Цією ж поштою надсилаю Вам на рівні першого внеску 50 крон з належних Вам коштів у розмірі 102 крон і прошу Вас, якщо можливо, терпеливо зачекати з виплатою решти суми ще до 2 січня цього року, оскільки наші вільні грошові засоби вже сьогодні цілком вичерпані. Принагідно прошу Вас люб'язно вибачити, що все це триває так довго. Номери нашого журналу за 1901 рік, які Ви замовили, надійдуть до Вас своєчасно. Я вже доручив вести відповідну підготовку нашої експедиції.

Корисними будуть для мене всі рецензії стосовно новітніх українських видань із етнографії та фольклору. Вельми бажаним для мене є також докладний перелік Ваших власних публікацій про українську народну творчість (приміром, про Різдва́ний вертеп в Україні і т. п.). Втім, я й так маю намір висвітлити в одному матеріалі напрохуд

плідну діяльність Наукового товариства імені Шевченка, зокрема, в етнографічній та фольклорній ділянках, на шпальтах журналу, а також на сторінках часопису “Österr. [eichische] Rundschau” (“Австрійський огляд”). Звертаюся також із проханням надіслати докладні відомості для нашого журналу про експедицію на Лемківщину під орудою проф. Волкова та З. Кузеля¹. Наступного літа я б неодмінно хотів разом із Вами, вельмишановний Пане Докторе Франко, здійснити подорож у край лемків і там збирати й досліджувати. Будь ласка, вчиніть це можливим. Кошти на проведення експедиції візьме на себе, поза всяким сумнівом, наш музей.

З відмінною пошаною, високодостойний Пане Докторе,
завжди відданий Вам Д-р М. Габерландт

№ 21

Wien, 11.XII.1907

Hochverehrter Herr Doctor!

Darf ich Sie vielmals bitten mir baldmöglichst die freundlichst versprochenen Berichte über die ruthenischen volkskundlichen Arbeiten der letzten Jahre zu senden? Ich benötige dieselben dringendst für das Schlußheft der Zeitschr.f.ö.V. In dem sie nochmals erscheinen sollen.

Mit verbindlichstem Dank im Vorhinein Ihr hochachtungsvoll
ergebener Dr. M. Haberlandt

ЛЛ, ф. 3, № 1629, арк. 37–38. Рукопис. Оригінал.

Відень, 11.12.1907

Високоповажний Пане Докторе!

Чи міг би я звернутися до Вас з проханням якомога швидше надіслати люб’язно обіцяні матеріали про українські фольклористичні праці, що з’явилися упродовж останніх років?² Вони терміново потрібні мені для завершального зошита журналу “Z.f.ö.V.” (“Zeitschrift für österreichische Volkskunde” / “Журнал австрійської етнології”). Тут вони знову повинні бути опубліковані.

Заздалегідь із найглибшою подякою,
широ відданий Вам Д-р М. Габерландт

№ 22

[15.02.1908]

Hochverehrter Herr Dr.!

Ich bin in Sorge, da? Ich gar kein Lebenszeichen von Ihnen, hochverehrter Herr Dr., erhalte. Sie versprochen mir gütigst einen Bericht über die ethnographischen Arbeiten auf ruthenischem Gebiet in den letzten Jahren (speziell die Arbeiten der Shevchenko Gesellschaft).

¹ Кузеля Зенон (1882–1952) – відомий український фольклорист і мовознавець, учасник експедиції на Бойківщину 1904 року.

² Перед тим був лист Івана Франка до М. Габерландта від 6 листопада 1907 року, процитований вище.

Leider habe ich bisher nichts erhalten. Die abgesendete II. Rate unserer Schuld im Betrag von 52 Kronen haben Sie wohl bekommen? Bitte um gütige Bestätigung für unsere Kassa. Erfreuen Sie mich bald durch ein freundliches Lebenszeichen.

Hochachtungsvollst, Dr. M. Haberlandt

ІЛ, ф. 3, № 1629, арк. 39–40. Рукопис. Оригінал.

[15.02.1908]

Високоповажний Пане Докторе!

Я таки заклопотаний, що ж? Не маю від Вас жодного знаку життя, високоповажний Пане Докторе. Ви ж люб'язно обіцяли доповідь про етнографічні праці на землях України за останні роки (у першу чергу, публікації Товариства Шевченка). На жаль, я й досі нічого не отримав. Надісланий другий внесок нашого внеску у розмірі 52 крон, напевно, надійшов до Вас? Будь ласка, прошу посвідку для нашої каси. Порадуйте мене невдовзі знаком життя від Вас.

Із висловом найбільшої поваги, Д-р М. Габерландт

№ 23

Verein für österr. Volkskunde unter dem Protectorate Seiner k. und k. Hoheit des durchlauchtigsten Herrn Erzherzogs Franz Ferdinand
 Wien, am 30. Januar 1912

Euer Hochwohlgeboren!

Die ergebenst gefestigte Vereinsleitung beehrt sich mit folgenden Bürstenabzug eines Aufrufes zu übersenden, der mit Unterschrift des gesammten Vereins-Ausschusses versehen verbreitet werden soll. Nur in dem unverhofften Falle, als Euer Hochwohlgeboren nicht wünschen sollten, Ihren werten Namen unter dem Aufrufe zu sehen, bitten wir um diesbezügliche Nachsicht.

Hochachtungsvoll

Prof. Dr. Haberlandt, k.k. Reg. Rat

ІЛ, ф. 3, № 1629, арк. 41–42. Рукопис. Літографія. Бланк Товариства австрійської народної творчості під патронатом Його імператорсько-королівської Величності ерцгерцога Франца Фердинанда.

Відень – I, Віпплінгерштрассе, 34.

Товариство австрійської народної творчості під патронатом Його імператорсько-королівської Величності ерцгерцога Франца Фердинанда

Відень – I, Віпплінгерштрассе, 34

Відень, 30 січня 1912

Ваша Високоповажаність!

Прихильно віддане керівництво Спілкою має за честь надіслати Вам коректурний відбиток звернення¹, що передбачає доцільність його поширення за підписом від імені

¹ Таке звернення не збереглося.

комітету. Тільки в неочікуваному випадку, якщо б Ви, Ваша Високоповажаність, не бажали побачити Ваше славне ім'я під закликком, то ми б просили бути поблажливим стосовно цього прохання.

З глибоким поважанням
проф. др. Габерландт, і.[мператорсько]к.[оролівський] урядовий радник

LETTERS FROM MICHAEL HABERLANDT TO IVAN FRANKO

Roman HORAK

*Ivan Franko National University of Lviv,
1, Universytetska Str., Lviv, Ukraine, 79000,
e-mail: r.d.horak@gmail.com*

Mykola ZYMOMRIA, Ivan ZYMOMRIA

*Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University,
24, Ivan Franko Str., Drohobych, Lviv region, Ukraine*

The work contains the first publication of the letters from Austrian ethnographer Michael Haberlandt to Ivan Franko related to the collaboration with the Austrian Ethnological Society and its journal, and to the organization and implementation of the ethnographic expedition to Boykivshchyna in 1904 with the aim of collecting and purchasing of samples for the Ethnographic Museum in Vienna. The work also addresses the issue of the further destiny of the exhibits.

Keywords: Ivan Franko, Michael Haberlandt, letters, ethnographic expedition to Boykivshchyna in 1904.